NORAKSTS
Lieta Nr.A420593611
A02485-12/25

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā, 2012.gada 3.maijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis M.Markovs,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *G.M.* pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2011.gada 5.augusta lēmuma Nr.22.2/53713 atzīšanu par prettiesisku un mantisko zaudējumu atlīdzinājumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2011.gada 11.aprīlī *G.M.* (turpmāk – pieteicējs) vērsās Valsts ieņēmumu dienestā ar iesniegumu, kurā lūgts atmaksāt pieteicējam prettiesiski nodarīto zaudējumu atlīdzību Ls 1838,28.

Ar Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2011.gada 5.augusta lēmumu Nr.22.2/53713 (turpmāk – Lēmums) nolemts noraidīt pieteicēja 2011.gada 11.aprīļa iesniegumu par zaudējumu Ls 1838,28 apmērā atlīdzinājumu. Lēmums pamatots ar šādiem argumentiem.

[1.1] Tiesību uz zaudējumu atlīdzināšanu pamatā ir iestādes izdota prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības esamības, kas veido cēloņsakarību ar iesniedzēja radītajiem zaudējumiem, konstatēšana. Šajā gadījumā nav konstatējams viens no mantiskā zaudējuma atlīdzināšanas priekšnoteikumiem – Valsts ieņēmumu dienesta izdots prettiesisks administratīvais akts vai veikta prettiesiska faktiskā rīcība.

[1.2] Pieteicēja subjektīvais viedoklis par administratīvā akta prettiesiskumu nav pamats zaudējumu atlīdzinājumam.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicējs vērsās ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikumā norādīti šādi apsvērumi.

[2.1] Pieteicējam nevajadzēja reģistrēties Valsts ieņēmumu dienestā kā pašnodarbinātai personai un līdz ar to maksāt valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, bet Valsts ieņēmumu dienests nav sniedzis pieteicējam savlaicīgu informāciju par viņa tiesībām un sūtījis vēstules ar lūgumu veikt iemaksas.

[2.2] Pieteicējs četrus gadus nav saņēmis no Valsts ieņēmumu dienesta brīdinājumus līdz saņēmis vēstuli, ka gadījumā, ja pieteicējs neiesniegs ziņojumus par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām, sekos administratīvā atbildība un soda sankcijas. Pēc ziņojumu iesniegšanas Valsts ieņēmumu dienests pieņēmis lēmumu par piespiedu piedziņu un nokavējuma naudas aprēķinu par trīs gadiem.

[2.3] Pieteicējs norāda, ka viņam radīti materiālie zaudējumi Ls 1838,28, jo Valsts ieņēmumu dienestam bija pienākumus savlaicīgi informēt pieteicēju par viņa tiesībām. Attiecīgi nerīkojoties, pieteicējs ticis maldināts no 1994.gada, kad viņu reģistrēja Valsts ieņēmumu dienestā kā nodokļu maksātāju, zemes iznomātāju.

[3] Administratīvajā rajona tiesā 2011.gada 12.oktobrī saņemts Valsts ieņēmumu dienesta paskaidrojums, kurā norādīts, ka Valsts ieņēmumu dienests pieteikumam nepiekrīt, pamatojoties uz Lēmumā minētajiem argumentiem. Papildus norāda, ka gadījumā, ja lietā būtu konstatējams, ka pieteicēja veiktās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas ir iekasētas nepamatoti, jautājums par pieteicēja veikto iemaksu budžetā atmaksāšanu būtu izskatāms saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām" 28.pantā noteikto.

[4] 2012.gada 17.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā saņemti pieteicēja pieteikuma papildinājumi, kuros pieteicējs papildus lūdz atzīt viņa reģistrāciju Valsts ieņēmumu dienestā, izsniedzot reģistrācijas apliecību 2002.gadā, kā nepamatotu un tādēļ atceļamu no apliecības izsniegšanas dienas 2002.gada 14.februārī.

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 114.panta pirmo daļu, ja lietā esošie dokumenti ir pietiekami un tam rakstveidā piekritis pieteicējs, trešā persona un šā likuma 29.pantā minētais tiesību subjekts, tiesa var izspriest lietu bez tiesas sēdes (rakstveida procesā).

Tiesa konstatē, ka pieteicējs ir piekritis lietas izskatīšanai rakstveida procesā *(lietas 3.lapa)* un lietā esošie dokumenti ir pietiekami, lai lietu skatītu rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, rakstveida procesā izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[7] Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmā daļa noteic, ka iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz zaudējumu atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

Turklāt šā likuma 7.panta pirmā daļa noteic, ka mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ.

Ar jēdzienu zaudējums tiek saprasts jebkāds mantas samazinājums, zudums vai bojājums, kā arī peļņas atrāvums, papildu izdevumi un citas mantiski novērtējamas tiesību aizskāruma sekas. Savukārt šo zaudējumu atlīdzināšana ir tiesību aizskāruma mantisko seku novēršana. Atlīdzināšanas mērķis ir nodrošināt pēc iespējas pilnīgāku tāda stāvokļa atjaunošanu, kāds būtu bijis tad, ja aizskārums nebūtu noticis (*sk. K.Torgāns. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 237., 238.lpp*).

Ievērojot minētās tiesību normas, secināms, ka atlīdzinājuma pamatā ir personas nepamatots tiesību aizskārums. Nepamatotu tiesību aizskārumu var radīt prettiesisks administratīvais akts vai cita iestādes rīcība publisko tiesību jomā.

Tādēļ, lai konstatētu personas tiesības uz atlīdzinājumu, nepieciešams konstatēt, ka norādīto mantas samazinājumu ir radījis prettiesisks administratīvais akts vai prettiesiska faktiskā rīcība.

[8] No pieteikuma izriet, ka pieteicējs uzskata, ka mantiskais zaudējums tam ir nodarīts, pieteicējam reģistrējoties Valsts ieņēmumu dienestā kā saimnieciskās darbības veicējam, no kā radies pienākums maksāt valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, bet Valsts ieņēmumu dienests nav sniedzis pieteicējam savlaicīgu informāciju par viņa tiesībām.

Valsts ieņēmumu dienests norāda, ka lietā nav pieņemts prettiesisks administratīvais akts, kas varētu būt par pamatu zaudējumu atlīdzībai.

[9] Pārbaudot lietas apstākļus, tiesa konstatē turpmāk minēto:

[9.1] Pieteicējs 1994.gada 1.janvārī reģistrēts Nodokļu maksātāju reģistrā un 2002.gada 14.februārī tam izsniegta nodokļu maksātāja reģistrācijas apliecība *(lietas 46.lapa);*

[9.2] Ar Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2011.gada 2.marta lēmumu Nr.22.5/14578 nolemts pieteicēja lūgumu anulēt pašnodarbinātā ziņojumus kā arī novirzīt aprēķinātās un valsts budžetā iemaksātās valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas iedzīvotāju ienākuma nodokļa nomaksai noraidīt un uzlikt par pienākumu Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu pārvaldes Jūrmalas klientu apkalpošanas centram izvērtēt pieteicēja lūgumu izslēgt to no saimnieciskās darbības veicēju reģistra *(lietas 19. – 23.lapa);*

[9.3] 2011.gada 14.martā Valsts ieņēmumu dienesta Jūrmalas nodaļas vadītājs pieņēmis lēmumu Nr.8.21.2.3/2090 ar kuru nolemts no pieteicēja piedzīt kavētās sociālās apdrošināšanas iemaksas *(lietas 10.lapa);*

[9.4] Ar Valsts ieņēmumu dienesta Jūrmalas Klientu apkalpošanas centra vadītāja 2011.gada 17.marta lēmumu Nr.8.21.2.1/2239 pieteicējs izslēgts no saimnieciskās darbības veicēju reģistra ar 2010.gada 31.decembri *(lietas 31. – 32.lapa);*

[9.5] Ar Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2011.gada 19.aprīļa lēmumu Nr.22.2/27958 lēmums par kavētu sociālās apdrošināšanas iemaksu piedziņu atstāts negrozīts *(lietas 12. – 15.lapa);*

[9.6] Ar Lēmumu noraidīts pieteicēja prasījums atlīdzināt zaudējumus.

[10] Izvērtējot lietas apstākļus kopsakarā ar tiesību normām, tiesa nonāk pie secinājuma, ka pieteicējam nav tiesību uz zaudējuma atlīdzinājumu.

Tiesa konstatē, ka ar Valsts ieņēmumu dienesta 2011.gada 19.aprīļa lēmumu Nr.22.2/27958 pieteicēja lēmums par kavētu sociālās apdrošināšanas iemaksu piedziņu atstāts negrozīts un saskaņā ar *Tiesu informācijas sistēmas (TIS)* pieejamo informāciju tas nav pārsūdzēts. Tāpat pieteicējs nav apstrīdējis Valsts ieņēmumu dienesta Jūrmalas Klientu apkalpošanas centra vadītāja 2011.gada 17.marta lēmumu Nr.8.21.2.1/2239 ar kuru pieteicējs izslēgts no saimnieciskās darbības veicēju reģistra un tas nav atzīsts par prettiesisku. Tāpat lietā nav citu administratīvo aktu, kas būtu atzīti par prettiesiskiem.

No tā secināms, ka lietā nav konstatējams neviens administratīvais akts, kas būtu atzīts par prettiesisku un ka Valsts ieņēmumu dienests pamatoti pieteicējam atteica atlīdzināt zaudējumus.

Tiesa norāda, ka norāda, ka prasījums par atlīdzinājumu nav patstāvīgs prasījums, tas vienmēr ir pakārtots prasījumam par administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Tas nozīmē, ka pēc tam, kad administratīvās lietas izskatīšana pēc būtības ir pabeigta (ar augstākas iestādes lēmumu vai tiesas nolēmumu), iestādei un tiesai, izskatot personas iesniegumu vai prasījumu par atlīdzinājumu, vairs nav jāvērtē ne administratīvā akta tiesiskums, ne administratīvās lietas procesā pieļautie pārkāpumi. Izskatot prasījumu par zaudējumu atlīdzību, tiesa nevar izvērtēt administratīvo aktu tiesiskumu, kurus pieteicējs uzskata par prettiesiskiem, ja tie nav apstrīdēti vai pārsūdzēti likumā noteiktajā kārtībā.

[11] Attiecībā uz pieteicēja norādīto, ka pieteicējs nepamatoti reģistrēts kā saimnieciskās darbības veicējs un ka no Valsts ieņēmumu dienesta Jūrmalas Klientu apkalpošanas centra vadītāja 2011.gada 17.marta lēmuma Nr.8.21.2.1/2239 izriet, ka pieteicējam nekad nebija jābūt reģistrētam kā saimnieciskās darbības veicējam, tiesa norāda turpmāk minēto.

Saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 28.panta 8.punktu maksātāja pienākums ir piecu darbdienu laikā no līguma noslēgšanas dienas, kā arī no līguma darbības izbeigšanās dienas informēt par to Valsts ieņēmumu dienestu, ja viņš saimnieciskās darbības ienākumu nosaka atbilstoši šā likuma 11.panta divpadsmitajai daļai.

Saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.panta 12.daļu, ja maksātājam nerodas saimnieciskās darbības izdevumi vai tie ir nebūtiski, maksātājs, gūstot ienākumu no īpašuma [iznomājot vai izīrējot nekustamo īpašumu (arī pārdodot īres tiesības), nododot lietu tālāk apakšnomniekam vai apakšīrniekam, iznomājot kustamo mantu vai gūstot samaksu par dabas resursu izmantošanu vai izmantošanas aprobežojumiem] vai gūstot ienākumu no kustamas lietas atsavināšanas, kas atbilst tikai šā panta 1.3 daļas 2.punktam, var nereģistrēties Valsts ieņēmumu dienestā kā saimnieciskās darbības veicējs. Šajā gadījumā maksātājs nav tiesīgs piemērot saimnieciskās darbības izdevumus un tajos iekļaut ar īpašuma uzturēšanu un

pārvaldīšanu saistītos izdevumus, izņemot nekustamā īpašuma nodokļa maksājumus par attiecīgo nekustamo īpašumu. Maksātājs veic saimnieciskās darbības ieņēmumu uzskaiti.

No iepriekš minētajām tiesību normām secināms, ka pieteicējs var izvēlēties, vai reģistrēties kā saimnieciskās darbības veicējs un izmantot priekšrocību piemērot saimnieciskās darbības izdevumus un tajos iekļaut ar īpašuma uzturēšanu un pārvaldīšanu saistītos izdevumus vai arī nereģistrēties kā saimnieciskās darbības veicējs, bet tādējādi neiegūstot tiesības piemērot saimnieciskās darbības izdevumus un tajos iekļaut ar īpašuma uzturēšanu un pārvaldīšanu saistītos izdevumus. Izvēlēties pieteicēja interesēm atbilstošāko nodokļu maksāšanas režīmu, ja pieteicējam pastāv izvēles iespējas, var tikai pats pieteicējs, jo tikai pašam pieteicējam ir zināmi visi apstākļi par nekustamā īpašuma apsaimniekošanu un ar to saistītajiem izdevumiem. Tāpēc tiesa uzskata par nepamatotu pieteicēja argumentu, ka Valsts ieņēmumu dienestam bija pienākums pieteicēju informēt par iespējām izvēlēties reģistrēties kā saimnieciskās darbības veicējam vai nē.

[12] 2012.gada 17.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā saņemtajos pieteikuma papildinājumos pieteicējs lūdz atzīt reģistrāciju par saimnieciskās darbības veicēju 2002.gadā kā nepamatotu un atceļamu no 2002.gada 14.februāra.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 278.panta 1.punktu tiesa atstāj pieteikumu bez izskatīšanas, ja pieteicējs nav ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību.

Likuma „Par Valsts ieņēmumu dienestu" 22. panta pirmajā daļā (gan redakcijā, kas bija spēkā 2002.gada 14.februārī, gan 2011.gada 2.jūnijā) ir noteikta Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu pieņemto lēmumu apstrīdēšanas kārtība, kas paredz lietas atkārtotu izskatīšanu iestādē pirms vēršanās tiesā.

No lietas materiāliem secināms, ka pieteicējs nav apstrīdējis lēmumu par tā reģistrāciju par saimnieciskās darbības veicēju kā arī nav apstrīdējis Valsts ieņēmumu dienesta Jūrmalas Klientu apkalpošanas centra vadītāja 2011.gada 17.marta lēmumu Nr.8.21.2.1/2239 ar kuru pieteicējs izslēgts no saimnieciskās darbības veicēju reģistra.

Tas nozīmē, ka pieteicējs nav ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību attiecībā par lūgumu anulēt saimnieciskās darbības veicēja statusu un pieteikums šajā daļā atstājams bez izskatīšanas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251.pantiem, 278.panta 1.punktu, 280.pantu, 281.pantu, 289. – 291.pantiem, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

noraidīt *G.M.* pieteikumu daļā par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2011.gada 5.augusta lēmuma Nr.22.2/53713 atzīšanu par prettiesisku un mantisko zaudējumu atlīdzinājumu.

Atstāt bez izskatīšanas *G.M.* pieteikumu daļā, kurā lūgts atzīt reģistrāciju par saimnieciskās darbības veicēju 2002.gadā par nepamatotu.

Spriedumu var pārsūdzēt divdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas Administratīvajā apgabaltiesā, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvajā rajona tiesā.

Tiesnesis (paraksts) M.Markovs

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas tiesnesis

_____ M.Markovs
Rīgā, 2012.gada 3.maijā